

İSTANBUL BİLİMLER AKADEMİSİ
UZMAN ARAŞTIRMACI PROGRAMI

DERS İÇERİK/ÖNERİ FORMU

Dersin Kodu	Dersin Adı	Ders Dönemi	Ders Günü	Ders Saati	Ders Süresi (dakika)
İBA 200250/1		Bahar			90

Dersin Dili	TÜRKÇE
Dersi Verenler	Prof. Dr. Hüseyin Kaya
Dersin Yardımcıları	
Dersin Amacı	Bu ders, insani yaşamı çok boyutlu (felsefi, sosyolojik, ekonomik, psikolojik ve kültürel), çok disiplinli ve çok kültürlü bir yaklaşımla inceleyerek katılımcıların, farklı medeniyet perspektiflerinden, teorik yaklaşımlardan ve pratik uygulamalardan hareketle "iyi bir yaşam"ın temel unsurlarını analiz etmesini amaçlamaktadır. Disiplinlerarası bir perspektifle ele alınacak derste, insani yaşam ile insani kalkınma arasındaki ilişki eleştirel olarak değerlendirilecek; HDI, GNH gibi ölçüm yöntemlerinin imkânları ve sınırlılıkları tartışılacaktır. Bu çerçevede, değişen tarihsel ve kültürel bağlamlarda insani yaşamın dönüşümü, evrensel ihtiyaçlar ile göreceli değerler arasındaki gerilimler ve teknolojik gelişmelerin etik sınırları gibi temalar derinlemesine irdelenecektir.
Dersin Öğrenme Çıktıları	- İnsani yaşamın temel unsurlarını anlamak - İnsani yaşamı farklı boyutları ile değerlendirmek - İnsani yaşamın tarihsel gelişimin anlamak - İnsani yaşama dair farklı kültürlerin değerlendirmelerini öğrenmek - İnsani yaşamın ölçümüne yönelik metodolojik sorunları tartışabilmek - İnsani kalkınma ve insani yaşam ilişkisini anlamak - Teknolojik ve etik ikilemler karşısında normatif çerçeveler geliştirebilmek.
Dersin İçeriği	İnsani Yaşam Atölyesi: Çok Boyutlu Bir Yaklaşım Bu ders, insani yaşamı felsefi, sosyolojik, ekonomik, psikolojik ve kültürel boyutlarıyla ele alarak "iyi bir yaşam"ın temel unsurlarını disiplinlerarası bir perspektifle incelemeyi amaçlamaktadır. Dersin odağında, insani yaşamın evrensel ve kültürel tanımları, maddi ve manevi gereklilikleri, sosyo-politik bağlamı, ölçüm yöntemleri ve etik sınırları yer alır. Ders, insani yaşamın doğasını sorgulayarak başlar. Aristoteles'in "eudaimonia" (erdemli yaşam) kavramından Martha Nussbaum ve Amartya

İSTANBUL BİLİMLER AKADEMİSİ
UZMAN ARAŞTIRMACI PROGRAMI

DERS İÇERİK/ÖNERİ FORMU

Sen'in "kapasite yaklaşımı"na uzanan teorik çerçeveler tartışılır. Bu kısımda, Batı merkezli refah anlayışına karşı İslam'daki "makāsıd-ı şerīa" (insanın temel haklarının korunması), Afrika'da "Ubuntu" felsefesi (bizlik bilinci) ve Doğu öğretilerindeki uyum arayışı gibi alternatif perspektifler karşılaştırmalı olarak ele alınır.

Maddi boyutta, sağlık, barınma, gelir adaleti ve teknolojik erişim gibi temel gereklilikler, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) raporları ışığında incelenir. Örneğin, gelir eşitsizliği ile insani gelişme arasındaki ilişki, Gini katsayısı ve İnsani Gelişim Endeksi (HDI) verileriyle analiz edilir. Bu kısımda, sanayi devrimi öncesi toplumlardaki geçim ekonomisi ile modern kapitalist sistemin "iyi yaşam" tanımları arasındaki farklar vurgulanır.

Psikolojik ve manevi boyutlar, Viktor Frankl'ın "anlam arayışı", Martin Seligman'ın "pozitif psikoloji" ve Doğu öğretilerindeki "iç huzur" kavramları üzerinden irdelenir. İslam'da nefis terbiyesi, Budizm'de farkındalık ve Stoacılık'ta özdenetim gibi farklı geleneklerin insani yaşama katkıları tartışılır. Bu bölümde, modern dünyada yalnızlık, anlamsızlık ve tükenmişlik gibi sorunların insani yaşamı nasıl tehdit ettiği de ele alınır.

Sosyal, siyasi ve kültürel bağlam, toplumsal adalet, ifade özgürlüğü, katılımcı demokrasi ve kültürel kimlik gibi unsurları kapsar. John Rawls'un "adil toplum" teorisi, İslam'da "şura" (istişare) kültürü ve Afrika'da dayanışma geleneği gibi modeller karşılaştırılır. Ayrıca, küreselleşme ve dijitalleşmenin insani ilişkilere etkisi (örneğin, sosyal medyanın aidiyet duygusunu zayıflatması) eleştirel bir bakışla değerlendirilir.

İnsani kalkınma modelleri, geleneksel ekonomik büyüme odaklı yaklaşımların ötesine geçerek Bhutan'ın "Gayri Safi Milli Mutluluk" (GNH) endeksi ve Latin Amerika'da "Sumak Kawsay" (iyi yaşam) modelleri gibi alternatifleri inceler.

	İSTANBUL BİLİMLER AKADEMİSİ UZMAN ARAŞTIRMACI PROGRAMI DERS İÇERİK/ÖNERİ FORMU
--	---

	Bu kısımda, kalkınma paradigmalarının insan onuru ve ekolojik dengeyle uyumlu olup olmadığı sorgulanır. Ölçüm ve sınırlar, insani yaşamın nicel ve nitel göstergelerini (HDI, MPI, mutluluk endeksleri) ve bu ölçütlerin eksikliklerini kapsar. Örneğin, HDI'nin kültürel farklılıkları göz ardı etmesi veya mutluluk kavramının göreceliği gibi tartışmalar üzerinde durulur. Etik sınırlar, teknolojinin (yapay zeka, biyomühendislik) insani yaşamı dönüştürme potansiyelini ve bunun beraberinde getirdiği riskleri ele alır. Transhümanizm, iklim krizi ve dijital gözetim gibi güncel tartışmalar, insan onuru ve özerklik bağlamında değerlendirilir.
Derse Kabul Ön Koşulları	Sosyal bilimler alanında doktora yapıyor olmak

HAFTA	DERS İŞLEME KONULARI	ÖĞRENCİNİN YAPACAĞI ÖN HAZIRLIK FAALİYETLERİ
1	İnsani Yaşam Kavramına Giriş	
2	İnsani Yaşamın Maddi Gereklilikleri	
3	İnsani Yaşamın Psikolojik ve Manevi Boyutları	
4	İnsani Yaşamın Siyasi, Sosyal ve Kültürel Boyutları	
5	İnsani Kalkınma ve İnsani Yaşam İlişkisi	

İSTANBUL BİLİMLER AKADEMİSİ
UZMAN ARAŞTIRMACI PROGRAMI

DERS İÇERİK/ÖNERİ FORMU

6	İnsani Yaşamın Ölçümü ve Sınırları	
7	İnsani Yaşam ve Etik Sınırlar	
8	Bütüncül Değerlendirme	

DERS KAYNAKLARI

YAZILI-BASILY DERS
MATERYALİ

- Alkire, S. (2002). "Dimensions of Human Development", *World Development*.
- Alkire, S. (2008). 'Bhutan's Gross National Happiness Index: Methodology and Results', OPHI Research in Progress No. 5a, Oxford Poverty and Human Development Initiative (OPHI), University of Oxford
- Desmond Tutu, "Ubuntu and the Challenge of Global Ethics" in *World Policy Journal*, 2009
- Escobar, Arturo, *Encountering Development*, Bölüm 1: "The Problematization of Poverty"
- Haybron, D. M. (2008). *The Pursuit of Unhappiness: The Elusive Psychology of Well-Being*.
- <https://islamansiklopedisi.org.tr/makasidus-seria>
- <https://plato.stanford.edu/entries/well-being/?ref=pasteurscube.com>
- Kamali, M. H., & Eser, E. (2019). MAKÂSİDU'Ş-ŞERÎA KOLAYLIK SAĞLAR/Maqasid al-Shari'ah Made Simple. *ilâhiyât: akademik araştırmalar yillığı*, (2), 49-73.
- Karadağ, E. KÜRESELLEŞME ÇAĞINDA GÜNEY AFRIKA'NIN UBUNTU RUHU.
- Nussbaum, "The Central Human Capabilities", in *Journal of Human Development*, 2003
- OECD Better Life Index metodolojisi.
- OPHI MPI Raporları
- Rawls, *A Theory of Justice*
- Robeyns, Ingrid (2005). "The Capability Approach: A theoretical survey", *Journal of Human Development*.
- Sen, A. (1999). *Development as Freedom*.

	İSTANBUL BİLİMLER AKADEMİSİ UZMAN ARAŞTIRMACI PROGRAMI DERS İÇERİK/ÖNERİ FORMU
--	---

	Viktor Frankl, <i>Man's Search for Meaning</i>
DİĞER KAYNAKLAR (Video, Film, vs.)	1. Human Belgeseli

ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME SİSTEMİ		
YARIYIL İÇİ ÇALIŞMALARI	SAYISI	KATKI PAYI
Ödev-Sunum	6	% 50
Sınav		
Uygulama		
Ders Hocasının Gözlemi-Kanaati		% 50
TOPLAM		% 100